

N:o 2.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 18 februari 1890.
 — — — — Andra Kammaren den 18 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, med förslag till lag angående
 upphäfvande af 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 4.)

Till Konungen.

I 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken af 1734 års lag stadgas, att hofrätt eger att döma i mål angående grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, när underrätt först derom ransakat.

25 kap. 5 § samma balk åter i sin ursprungliga lydelse innehåller, efter att först hafva bestämt att brottmål i allmänhet skola från underrätterna fullföljas hos hofrätt genom besvär, följande stadgande: "Hvad underrätt dömt i grofvare brott, som till dess domstol höra, må ej i fullbordan gå; utan sände sin ransakning och dom genast in till hofrätten, att der först vidare prövas och skärskådas, såsom: då någon gifves skuld för det, som å lif eller ära går: försmädelse mot Gud, ehvad den af uppsåt eller obetänksamhet skett" o. s. v.

Redan mellan dessa båda paragrafer af 1734 års lag förefans sålunda skiljaktighet, i det den ena stadgar att hofrätt skall i första hand döma om grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, sedan underrätt derom ransakat, medan deremot den andra stadgade, att underrätt skulle döma öfver, bland andra såsom "grofvare" brott deri uppräknade, försmädelse mot Gud, ehvad den af uppsåt eller obetänksamhet skett, men derefter underställa sin dom hofrättens pröfning.

Man har velat förklara denna skiljaktighet så, att hofrätt skulle i första hand döma om gudsförmädelse endast då den var af *grof* beskaffenhet, men denna förklaring kan ej vara riktig, ty förmädelse mot Gud, af *uppsåt*, hvarom enligt 25 kap. 5 § rättegångsbalken under rätt skulle både ransaka och döma, torde väl hafva betraktats såsom grof, enär uppsåtligt lastande och smädande af Gud var enligt missgärningsbalkens 1 kap. 1 § belagdt med dödsstraff. Icke heller torde den påpekade skiljaktigheten mellan de båda citerade lagrummen kunna anses häfd genom den föreskrift, som meddelades i kongl. kungörelsen den 24 januari 1781, att forum för religionsprocesser blefve allt framgent, utan förändring, Kongl. Maj:ts och rikets hofrätter.

Emellertid blef, på samma gång som genom den nya strafflagen den 16 februari 1864, i dess 7 kap. 1 §, ansvaret för hädelse mot Gud mildrades till straffarbete i högst två år eller, om den af obetänksamhet eller lättsinnighet skett, till fängelse i högst sex månader, eller böter, rättegångsbalkens 25 kap. 5 § genom kongl. förordning af nyssnämnde dag ändrad derhän, att underrätts dom skall underställas hofrättens pröfning endast när någon blifvit tilltalad för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, eller dömd till straffarbete på lifstid eller till förlust af medborgerligt förtroende för alltid.

Efter det dessa lagändringar vidtagits, kan det, fastän 8 kap. 2 § rättegångsbalken icke kom att samtidigt undergå förändring, synas, som hade åtal för hädelse mot Gud bort af underrätt handläggas och af dömas i den för brottmål i allmänhet bestämda ordning, men än mera synes detta antagligt, sedan genom lag den 28 oktober 1887 strafflagens 7 kap. 1 § erhållit följande förändrade lydelse: "Hvar som genom att häda Gud eller genom att lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten åstadkommer allmän förargelse, straffas med fängelse i högst ett år eller böter." Hädelse mot Gud är sålunda icke längre i och för sig belagd med straff, utan detta brotts straffbarhet är gjord beroende deraf, att allmän förargelse åstadkommits. Efter nämnda lags tillkomst torde alltså skäl finnas för det antagande, att stadgandet i 8 kap. 2 § rättegångsbalken, att hofrätt skall döma om grof förmädelse mot Gud, af sig sjelf förfallit, eftersom ett dylikt brott icke längre är i vår strafflag upptaget.

Likväl har, sedan åtal blifvit anställda med yrkande om ansvar enligt lagen den 28 oktober 1887, förfaringssättet hos särskilda domstolar blifvit väsentligen olika. En underdomstol hos hvilken sådant åtal tidigast anhängiggjordes, fann sig böra i vanlig ordning både handlägga och af döma målet, och detta förfaringssätt blef af så väl vederbörande hofrätt som högsta domstolen godkändt. Andra under-

domstolar hafva deremot ansett sig icke böra döma öfver dylika åtal, utan endast ransaka och öfverlemnna afdömandet åt hofrätten. Äfven dessa underdomstolars sätt att behandla ifrågakomna mål har vunnit vederbörande hofrätts och högsta domstolens godkännande, hvadan således underdomstolarne synas hädanefter kunna välja hvilketdera förfaringssättet de helst vilja.

Då det icke kan vara lämpligt att åtal rörande lika beskaffade förbrytelser af olika domstolar, eller möjligen af samma domstol vid olika tillfällen, på olika sätt handläggas, och då skäl icke torde förefinnas att för nu omförmälda måls behandling bibehålla en undantagslagstiftning, har Riksdagen, hos hvilken framställningar i ämnet skett, för sin del antagit följande

L a g

angående upphäfvande af 8 kap. 2 § 5 mom. rättegångsbalken.

Häri genom förordnas, att stadgandet i 8 kap. 2 § rättegångsbalken, att hofrätt eger att döma öfver mål angående grof försmädelse mot Gud och hans heliga namn, när underrätt först derom ransakat, skall upphöra att gälla.

Stockholm den 18 februari 1890.

Med undersätlig vörnad.
